

*До спеціалізованої Вченої ради
Д 41.086.01
Національного університету
«Одеська юридична академія»*

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційне дослідження Чекмарьової Лариси Юріївни на тему:
«Страхування професійної відповідальності адвоката», подане на здобуття
наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.10 -
судоустрій; прокуратура та адвокатура

Актуальність обраної теми дослідження. Інститут адвокатури є невідмінним компонентом функціонування держави, яка прагне відповідати характеристикам правової, проголошуючи людину, її права та свободи основною соціальною цінністю. Існуючий в нашій державі стан законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність є закономірним результатом реформ у цій сфері, під час яких не завжди успішно, але цілеспрямовано реалізовувалися ідеї та впроваджувалися заходи різного змісту, масштабу та характеру з достатньо суперечливими задекларованим цілям наслідками. Це об'єктивно обумовлює значний інтерес до тематики судової реформи та суміжних правових інститутів, від успіху якої залежить оцінка динаміки демократичних перетворень в Україні, реалістичність досягнення ідеалів правової держави.

Варто підкреслити, що адвокати здійснюють професійну діяльність у складних умовах перманентних змін законодавства, що доволі суперечливо регулює, а подекуди взагалі не регулює, окремі питання адвокатської діяльності або не враховує її специфіку, зумовлену правовою природою адвокатури.

Серед таких питань – питання запровадження страхування професійної відповідальності адвоката, законодавче закріплення якого потребує модернізації

та узгодження з іншими нормами законодавства, зокрема, цивільного. Адже запровадження страхування професійної відповідальності адвоката цілком в змозі стати інструментом майнового захисту, як адвоката, так і клієнта від невиконання або неналежного виконання адвокатом своїх професійних обов'язків.

Саме наведене і обумовлює актуальність теми та загалом дослідження, яке провела Л.Ю. Чекмарьова.

Його наукова та практична цінність відзначається також й іншими чинниками: існуванням цікавих у науковому ракурсі положень, які можуть бути використані при розробці відповідних нормативних актів, докладними формулюваннями досліджуваних понять, пропозиціями, які можливо використати на практиці. Використання автором наукового дослідження вітчизняної та зарубіжної науки, методології дослідження, дозволило отримати якісно нові результати, спрямовані на удосконалення та розвиток інституту страхування професійної відповідальності адвоката, а також удосконалення законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційне дослідження характеризується системним підходом до дослідження предмету.

Обґрунтованість положень, сформульованих у дисертації, підтверджується аналізом вітчизняної та зарубіжної літератури, нормативного законодавства, які дають можливість осягнути питання, пов'язані зі страхуванням професійної відповідальності адвоката. На сторінках дисертації автор коректно веде полеміку з іншими науковцями, належно аргументуючи власну позицію. Висновки та пропозиції, які сформульовані в дослідженні, ґрунтуються також на аналізі норм міжнародного та національного законодавства.

Теоретичною основою дисертації стали праці вітчизняних і зарубіжних науковців у сфері адвокатури, судових та правоохоронних органів, філософії права, теорії держави і права, конституційного, цивільного, господарського, адміністративного процесуального права та інших галузей, насамперед, таких як:

М.Р. Аракелян, Н.М. Бакаянова, А.В. Біцай, А.М. Бірюкова, Й.Л. Бронз, Т.В. Варфоломеева, Т.Б. Вільчик, О.М. Вінник, Л.О. Волошина, В.А. Гвоздій, С.Д. Гусарєв, І.О. Дзера, В.В. Долежан, В.В. Заборовський, А.П. Задніпровський, І.І. Задоя, Я.П. Зейкан, С.О. Іваницький, А.В. Іванцова, К.Ю. Кармазіна, С.В. Ківалов, М.В. Кравченко, Д.В. Кухнюк, А.В. Кухар, Н.О. Обловацька, П.В. Павліш, М.А. Погорецький, Ю.Є. Полянський, С.В. Прилуцький, М.В. Руденко, О.Г. Свида, К.М. Северін, О.Д. Святоцький, В.О. Святоцька, К.М. Северин, О.В. Синєокий, М.М. Стефанчук, Л.В. Тацій, О.А. Файєр, Д.П. Фіолєвський, С.Я. Фурса, М.Ю. Фурсова, П.В. Хотенець, О.З. Хотинська-Нор, О.В. Щербанюк, О.Г. Яновська та інші.

Нормативну базу дослідження становлять законодавство України та ряду зарубіжних країн (Австрії, Бельгії, Білорусі, Великої Британії, Італії, Німеччини, Польщі, Росії, США, Франції, Чехії, Швейцарії та ін.), міжнародні нормативно-правові акти, які стали частиною національного законодавства, інші нормативно-правові акти.

Емпіричною основою дослідження стали аналітичні узагальнення та статистичні дані Американської асоціації юристів (АВА); НААУ; ВКДКА, матеріали КДКА Одеської області, КДКА Київської області, матеріали судової практики, а також проекти законів про адвокатуру та адвокатську діяльність та узагальнені дані анкетування серед адвокатів.

Методологічною основою дисертаційного дослідження став комплекс загальнофілософських, загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, коло яких було обумовлене об'єктом та предметом дисертаційного дослідження, зокрема застосовано такі методи: універсальний діалектичний, історико-правовий, порівняльно-правовий (компаративний), логіко-правовий, статистичний, конкретно-соціологічний, теоретичного моделювання й інші методи наукового пізнання у їх взаємозв'язку та взаємозалежності, що було спрямовано на забезпечення всебічності, повноти, обґрунтованості й достовірності висновків і пропозицій автора.

Постановка завдань, визначення об'єкта, предмета, мети наукового пізнання має чіткий та зрозумілий виклад та відповідає загальним вимогам, які ставлять до дисертаційного дослідження. Завдання та мета дисертаційного дослідження автором загалом досягнуто.

Достовірність та новизна наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації не викликає сумнівів та полягає, насамперед, у тому, що дисертаційна робота Л.Ю. Чекмарьової є комплексним дисертаційним дослідженням страхування професійної відповідальності адвоката. Внаслідок дослідження зроблено нові наукові висновки щодо запровадження страхування професійної відповідальності адвоката, запропоновано внести зміни до законодавства України про адвокатуру та адвокатську діяльність.

Фрагментарний науково-практичний аналіз, як правило, поширювався на окремі аспекти страхування професійної відповідальності адвоката, зокрема питання щодо доцільності запровадження страхування професійної відповідальності адвоката, його обов'язковості чи добровільності, аналізу стосовно визначення професійної чи цивільно-правової відповідальності адвоката, аналізу міжнародного досвіду страхування його професійної відповідальності. Ступінь наукової розробки питань страхування професійної відповідальності адвоката залишається недостатньою, перебуває на початковій стадії, що зумовлює неоднозначне розуміння цього виду страхування, несформованість загальноприйнятих підходів до нього, дезорієнтує правотворчу та правозастосовну практику.

Отже, актуальність дисертаційного дослідження зумовлена необхідністю як узагальнених теоретичних розробок, так і вироблення практичних рекомендацій із впровадження у практику науково обґрунтованих пропозицій та рекомендацій щодо запровадження страхування професійної діяльності адвоката в Україні.

До положень дисертації належать, зокрема такі результати:

1. Заслугує на увагу авторський підхід до визначення страхування професійної відповідальності адвоката страхування професійної відповідальності

адвоката як вид страхування професійної відповідальності має на меті захист майнових інтересів адвоката та майнових інтересів клієнта від невиконання або неналежного виконання адвокатом своїх професійних обов'язків, що впливають із договору про надання правової допомоги.

2. Доречною є визначення моделей страхування професійної відповідальності адвоката за: 1) підставами волевиявлення (добровільність чи обов'язковість, змішана система, яка поєднує в собі як обов'язкову, так і добровільну підставу волевиявлення); 2) правовою природою відповідальності [договірної та недоговірної (деліктної) відповідальності], 3) страховими ризиками (пошкодження майна клієнта, порушення строків надання правничої допомоги, професійної некомпетентності, невиконання своїх професійних обов'язків); 4) організаційною формою діяльності страхувальника (адвокат, який здійснює адвокатську діяльність індивідуально, адвокатське бюро, адвокатське об'єднання); 5) правовим статусом страховика (індивідуальне, колективне, самострахування); 6) правовим статусом клієнта (захистом майнових інтересів тільки конкретно визначеної особи чи захистом майнових інтересів необмеженого кола осіб); 7) механізму відшкодування шкоди (судовий, позасудовий чи змішаний порядок).

3. Логічною та обґрунтованою є позиція автора щодо виділення визначальних рис страхування професійної відповідальності адвоката: 1) є спеціальним видом страхування професійної відповідальності з притаманними йому особливостями, пов'язаними з об'єктом страхування, умовами страхування та способом здійснення виплат; 2) правовідносини охоплюють адвоката, клієнта та страховика; 3) страхувальниками можуть бути адвокати, що здійснюють адвокатську діяльність індивідуально, адвокатські бюро чи адвокатські об'єднання; 4) правовідносини між адвокатом та клієнтом виникають із договору про надання правової допомоги, а правовідносини між адвокатом та страховиком із договору страхування професійної відповідальності адвоката; 5) страховими випадками є невиконання або неналежне виконання адвокатом своїх професійних

обов'язків при наданні професійної правничої допомоги; б) виплати страхового відшкодування здійснюються за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати адвокатами страхових внесків.

4. Заслуговує на увагу авторське визначення поняття «майновий захист за договором про надання правової допомоги», сутність якого полягає в тому, що майнові інтереси адвоката мають захищатися від юридичних претензій до нього про відшкодування клієнтам матеріальної шкоди, яку вони понесли в результаті невиконання або неналежного виконання адвокатом своїх професійних обов'язків за рахунок страхування професійної відповідальності адвоката.

5. Доречно визначено механізм позасудового порядку виплати страхового відшкодування шкоди клієнтові, завданої внаслідок невиконання або неналежного виконання адвокатом своїх професійних обов'язків.

6. Обґрунтовано основні шляхи удосконалення законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність з метою запровадження страхування професійної відповідальності адвоката.

7. Заслуговують на підтримку також й інші пропозиції автора щодо внесення Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та інших нормативних актів.

Наукове та практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертації висновки, положення, пропозиції та рекомендації, маючи і науково-теоретичний, і прикладний інтерес, можуть бути використаними у: науково-дослідній сфері - як теоретична основа для подальших наукових досліджень страхування професійної відповідальності адвоката; правотворчій діяльності - як для внесення змін та доповнень до норм Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», процесуальних кодексів та інших правових актів; правозастосовній діяльності - у професійній діяльності адвоката; навчально-методичній діяльності - при викладанні в навчальних закладах дисциплін, а також при підготовці підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій із зазначених дисциплін.

Основні теоретичні і практичні висновки, положення та пропозиції дисертаційного дослідження висвітлено у 19 опублікованих роботах, зокрема 7 наукових статтях, яких опубліковано у наукових фахових виданнях, що входять до затвердженого переліку, 1 статті - у науковому періодичному виданні іншої держави, 11 тезах доповідей на наукових та науково-практичних конференціях.

Оцінка змісту дисертації та автореферату. Структурно дисертація складається зі вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 210 сторінок, із них основного тексту - 168 сторінок. Список використаних джерел налічує 235 найменувань і розміщений на 18 сторінках, додатки викладено на 24 сторінках.

Структура повністю відповідає окресленій меті та завданням дослідження і дозволила здобувачеві наукового ступеню найбільш повно охопити предмет дослідження, а опоненту - прослідкувати авторський творчий задум, краще зрозуміти логіку та послідовність (наступність) виконаного наукового дослідження. Дисертант виконав вимоги, що висуваються МОН України до цього виду наукових праць.

У вступі дисертації обґрунтована актуальність теми дослідження, визначені його об'єкт, предмет, мета і завдання, зв'язок з науковими програмами, методологічні основи дослідження, аргументовані наукова новизна та практичне значення одержаних результатів, наведені відомості про апробацію результатів дослідження та структуру дисертації.

Розділ 1 **«Теоретико-методологічні основи дослідження страхування професійної відповідальності адвоката»** складається з двох підрозділів, в яких послідовно розкриваються питання стосовно еволюції наукової думки у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних авторів щодо страхування професійної відповідальності адвоката, а також визначено методологічну основу дисертаційного дослідження.

Дисертантка вказує, що ґрунтовний внесок у розвиток вітчизняної теорії адвокатури здійснено у дисертаціях на здобуття наукового ступеня доктора

юридичних наук Т.Б. Вільчик, Н.М. Бакаянкової, С.О. Іваницького, В.В. Заборовського, М.Р. Аракеляна, А.М. Бірюкової, О.З. Хотинської-Нор та ін. Акцентує увагу, що окремі питання страхування професійної відповідальності вже ставали предметом досліджень в дисертаційних роботах (О.А. Файєр, П.В. Павліш), водночас страхування професійної відповідальності саме адвокатів досліджувалися на дисертаційному рівні лише дотично: при визначенні напрямів гармонізації законодавства України до європейських стандартів щодо питання відповідальності адвоката перед клієнтом (Т.Б. Вільчик), через призму обґрунтування визначення в законодавстві принципу професійності адвокатської діяльності та принципу відповідальності адвокатської діяльності (К.М. Северин), при визначенні змісту принципу професійної компетентності (С.О. Іваницький), в контексті професійної відповідальності адвоката-медіатора (А.В. Біцай) та іншими.

Водночас цілком вірно констатується відсутність у вітчизняній правовій науці спеціальних монографічних досліджень, присвячених проблемам визначення правової природи страхування професійної відповідальності адвоката, його змісту, моделей, об'єктів, договору, механізму відшкодування майнової шкоди.

У другому розділі **«Загальні аспекти реалізації страхування професійної відповідальності адвоката»**, який складається з чотирьох підрозділів, автор дослідила генезис розвитку страхування професійної відповідальності адвоката, правову природу професійної відповідальності адвоката та страхування професійної відповідальності адвоката, класифікації його моделей.

Автор обґрунтовує доцільність запровадження страхування професійної відповідальності адвоката на підставі статистичних даних кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури, матеріалів судової практики, положень законопроектів, наукової думки дослідників, анкетних даних опитаних адвокатів. З цією метою відразу на початку розділу дисертантка, використовуючи статистичний метод, обґрунтовує доцільність запровадження страхування

професійної відповідальності адвоката, наводячи дані щодо підстав притягнення адвокатів до дисциплінарної відповідальності, вказуючи, що більшість скарг, що надходили до КДКА, були пов'язані з невиконанням або неналежним виконанням адвокатами професійних обов'язків.

Здобувачка слушно вказує, що про необхідність запровадження страхування професійної відповідальності адвоката йшлося у Стратегії реформування судочинства, судоустрою та суміжних інститутів на 2015-2020 роки та законопроектах, проте остаточно на законодавчому рівні це питання поки не вирішене.

Аналізуючи поняття професійної відповідальності адвоката, дисертантка звертається до законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність Німеччини, Франції, Румунії, Італії, Росії, положень Загального кодексу правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства та наукових джерел, на підставі чого зроблено висновок, що професійна відповідальність адвоката є різновидом професійної відповідальності і полягає у зазнанні адвокатом, у разі умисного чи недбалого невиконання або неналежного виконання ним своїх професійних обов'язків, несприятливих для себе наслідків у вигляді санкцій і заходів, спрямованих на відновлення порушених прав та інтересів клієнта та відшкодування йому завданої шкоди.

Звертаючись до проблем правової природи страхування професійної відповідальності адвоката, дисертантка виокремила характерні ознаки страхування професійної відповідальності адвоката, до яких віднесла наступні: 1) належить до спеціального виду страхування професійної відповідальності, у зв'язку з властивими йому особливостями, пов'язаними з об'єктом страхування, умовами страхування та способом здійснення виплат; 2) правовідносини, які виникають за участю адвоката, що здійснює адвокатську діяльність, клієнта та страховика; 3) страхувальниками можуть бути як адвокати, що здійснюють адвокатську діяльність індивідуально, так і адвокатські бюро чи адвокатські об'єднання; 4) правовідносини між адвокатом та клієнтом виникають із договору

про надання правової допомоги; 5) страховими випадками є невиконання або неналежне виконання адвокатом своїх професійних обов'язків при наданні професійної правової допомоги; 6) виплати страхового відшкодування здійснюються за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати адвокатами страхових внесків.

Третій розділ **«Договірні правовідносини у сфері страхування професійної відповідальності адвоката»** містить три підрозділи, у яких висвітлено окремі аспекти забезпечення реалізації досліджуваного страхування професійної відповідальності адвоката.

Автором визначено, що предметом договору обов'язкового страхування професійної відповідальності адвоката є майнові інтереси, які не суперечать закону і пов'язані з обов'язком страхувальника відшкодувати шкоду, заподіяну клієнтові внаслідок невиконання або неналежного виконання адвокатом професійних обов'язків, які виникають із договору про надання правової допомоги, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати адвокатами страхових внесків.

Дисертанткою зроблено висновок, що договори страхування професійної відповідальності адвоката можуть укладатися залежно від страхувальника, а саме: 1) укладання договору страхування адвокатами, які здійснюють свою діяльність індивідуально, в яких останні і будуть страхувальниками (у випадку, якщо договір про надання правової допомоги укладається між клієнтом і адвокатом); 2) укладення договору страхування адвокатським бюро чи адвокатським об'єднанням, в яких останні будуть страхувальниками (у випадку, якщо договір про надання правової допомоги укладається між клієнтом і адвокатським бюро чи адвокатським об'єднанням).

Значну увагу Л.Ю.Чекмарьова приділила питанням механізму виплати страхового відшкодування шкоди клієнтові, завданої внаслідок невиконання або неналежного виконання адвокатом своїх професійних обов'язків, на підстав чого автором висунуто пропозицію, що виплата страхового відшкодування за

договором страхування професійної відповідальності адвоката має здійснюватися у позасудовому (претензійному) та судовому порядку.

У висновках сформульовано найбільш суттєві, на думку дисертантки, результати та положення дослідження.

Зауваження щодо змісту дисертації. Не зупиняючись на досягненнях та позитивних моментах виконання дисертаційної роботи, загалом позитивно оцінюючи рецензовану працю, необхідно звернути увагу на окремі протиріччя та дискусійні положення, які, на мій погляд, потребують або додаткової аргументації, або спеціальних роз'яснень під час захисту дисертації, а саме:

1. У параграфі 2.3. дисертантка робить висновок, що основною метою страхування професійної відповідальності є захист майнових інтересів самого страхувальника, особи, яка займається професійною діяльністю, так і захист майнових інтересів осіб, яким надаються професійні послуги, у зв'язку із невиконанням або неналежним виконанням професійних обов'язків страхувальником. Окрім того, звертаючись до поняття страхування професійної відповідальності адвоката, автор вказує, що це вид страхування професійної відповідальності, основною метою якого є захист майнових інтересів адвоката, який здійснює адвокатську діяльність, та захист майнових інтересів клієнта від невиконання або неналежного виконання адвокатом професійних обов'язків, що виникають з договору про надання правової допомоги.

Водночас поза увагою дисертантки залишилося питання щодо обсягу страхового захисту майнових інтересів клієнта у зв'язку із невиконанням або неналежним виконанням професійних обов'язків адвокатом – чи охоплює страхуванням професійної відповідальності адвоката випадки завдання шкоди клієнту лише внаслідок, наприклад, недбалості чи необережності або охоплює й випадки, коли шкоду клієнту завдано внаслідок умисних дій адвоката.

Це питання має принциповий характер, оскільки законодавство ряду зарубіжних країн, в яких передбачається страхування відповідальності адвокатів,

передбачають відшкодування клієнту збитків виключно у випадку допущення адвокатом помилки, тобто неумисних дій, а для відшкодування клієнту збитків, завданих умисними діями адвоката, передбачається принципово інший механізм.

2. Аналізуючи актуальність запровадження страхування професійної відповідальності адвоката, дисертантка, при проведенні опитування сформулювала для респондентів запитання: «Чи застрахували Ви б свою адвокатську діяльність?» та отримала стовідсоткову відповідь «ні, оскільки відсутній належний рівень законодавчої регламентації цього виду страхування». На підставі цього здобувачка робить дещо хибний висновок, що саме відсутність законодавчого механізму є чи не єдиною перепорою запровадження страхування професійної відповідальності адвоката. Водночас, на мою думку, поставлене запитання сформульовано дещо некоректно, що пов'язано із тим, що значна частина адвокатів могла б негативно відповісти на наведене запитання й з інших причин, наприклад, суто з мотивів небажання витратити додаткові кошти або вважаючи, що їхній суттєвий професійний досвід та високий професійний рівень є тією гарантією, що має вберегти їх від допущення помилок чи завдання шкоди клієнтові.

3. Досліджуючи механізм страхування професійної відповідальності адвоката дисертантка пропонує покласти на Національну асоціацію адвокатів України функцію утримувача загального страхового фонду, що має формуватися за рахунок страхових внесків адвокатів. На мою думку, така позиція є спірною, оскільки відповідно до статті 1 Статуту НААУ, вона є всеукраїнською недержавною некомерційною неприбутковою професійною організацією, яка об'єднує всіх адвокатів України з метою забезпечення реалізації завдань адвокатського самоврядування, створена на засадах професійної належності та об'єднує адвокатів для сприяння розвитку та зміцненню інституту адвокатури в Україні, підвищення рівня правової допомоги, що надається адвокатами,

підвищення ролі та авторитету адвокатури в суспільстві, захисту прав та законних інтересів членів Організації.

Дискусійність такої пропозиції, вважаю, обумовлена тим, що передача вказаного спеціального грошового фонду в управління НААУ не по'язана з реалізацією завдань адвокатського самоврядування та має дещо похідний характер щодо захисту прав та законних інтересів адвокатів.

4. У підрозділі 3.3. дисертанткою запропоновано створити при раді адвокатів регіону спеціальний комітет, до складу якого будуть обрані адвокати для врегулювання питання позасудового порядку виплати страхового відшкодування. Члени цього комітету прийматимуть скарги від клієнтів із приводу невиконання чи неналежного виконання адвокатами своїх професійних обов'язків, збиратимуть усю необхідну інформацію.

Вважаю, що створення при раді адвокатів регіону такого спеціального комітету виходить за межі призначення комітетів при органах адвокатського самоврядування, оскільки до його повноважень фактично пропонується віднести позасудове врегулювання питань щодо здійснення страхових виплат, так само й рада адвокатів регіону не є уповноваженим суб'єктом робити остаточні висновки щодо підстав зазнання адвокатом відповідальності.

Отже, висловлена пропозиція потребує свого додаткового обґрунтування.

Водночас варто зауважити, що висловлені нами критичні коментарі, носять дискусійний характер і не відносяться до основних, концептуальних положень дисертації, таким чином не впливаючи на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Отже, автор дисертаційного дослідження Л.Ю. Чекмарьова набула теоретичних знань, умінь, навичок, достатніх для запровадження нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також здійснила власне

наукове дослідження, результат якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Вищевикладене дозволяє дійти висновку, що дисертаційне дослідження «Страхування професійної відповідальності адвоката», виконане Чекмарьовою Ларисою Юріівною, за змістом, обсягом, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням відповідає науковій спеціальності 12.00.10 та вимогам п.п. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24 липня 2013 року зі змінами і встановленим Міністерством освіти і науки України вимогам до кандидатських дисертацій.

У підсумку слід зазначити, за результатами публічного захисту дисертант, **Лариса Юріївна Чекмарьова**, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.10 – судоустрій, прокуратура та адвокатура.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри нотаріального, виконавчого процесу
та адвокатури, прокуратури, судоустрою
Інституту права Київського національного
Університету імені Тараса Шевченка,
доктор юридичних наук, професор

Оксана ХОТИНСЬКА-НОР

Підпис засідача
Вченого секретаря
Коршуляк Н.В.
27.04.2024

